АДЫГЭБЗЭ Е-ТХЫЛЪ

ХЪУЭРХЪУЭРИСЭ УСЭДЗАСЭ ХЭТIЭХЭСЭ

БЕР ХЬИКМЭТ - 2008

ГУГЪЭ МЫУХ

Агънокъуэжьу джэгуэкIуэжьыр
Ус, къиуджыхьу ехыжати,
Дунейр шэрхъыу щыкIэрахъуэм,
ЖиIэгъати -″кхъужьеижьу″
КъэкIыжакъэ хэкужьыгум...

Хэкужь щIыгум утехьэжу,
Зы жыгыжьуй гуфIэгъуэкъэ...
Хамэ хэсым, –тхьэусыхэжу,
Къигъэщ[Iэжми, уемыхъуапсэ.

КъекIэрэкъуэкI хъуреижьым
ЖесIэращи си хэщIыгъуэм,
Удз кIапэуи хамэщIыгум
Сыхимыдзэж псэужыну.

КъыщIидзыжмэ си псэ тIэкIур
Зы псы ткIуэпсу сытреутхэ...
ЩIыгум гъуэзу сыщыщыуу
Уэгум сихьэнщ пшэ хужь цIыкIуу.

Жьыбгъэ къепщэм зезгъэхьыжу
Сыщхьэщыхьэнщ Iуащхьэмахуэ,
Iэ дэслъэнщи и щхьэц хужьым,
Бахъэ къабзэм хэшыпсыхьу
Сынщешхынкъэ Бахъсэн ауыз...

ЦIЫХУР ЗЫЦIЫХУРАЩ

″Зыр зыщ″ жи, зы усакIуэ
″Ухуеймдэдзей ухуейм къедзых″.
КъеIуатэ зы псэлъэжьми,
″Зы бзэ зыщIэ зы цIыхущи,
БзитI зыщIэ цIыхуитIщ″ жи.
ЖиIэр си бзэм цIыху и телъхьэщ...
Елъытэ цIыхур зыцIыхууй,
Ухуейм у зы цIыху, ухуейм цIыхуищэ...
ЩыпцIыхукIэ у зы цIыхущ,
У зыцIыхуу зыщыпцIыхужкIэ
УцIыхущщэщи, цIыхугъэр мэбагъуэ.

«ПСЫР ПСЭ ПЫЛЪХЬЭЖЩ»

Макъыбзэжьу адыгэбзэм
Псэр къыщIедзыж псым хэджыкIыуи,
Зы Адыгэ псэлъэжьым ″псы″р
-Ныпищэжу- ″псэ пылъхьэжщ″ жи.

УСЭЕДЖЭЕХЪУЭР

Щхьэж зы усэ зи еджэкIэжщ...
Усэ псоми иджыр зытэм
ЩIаусым сыт и щхьэусыгъуэжт...
"Усэ"щ жыпIэу зэщхьу уемджэ,
Иджым уеджэм дэтхэнэми
И еджэкIи зыкъыпхуиджэнщ.

ЗызхуэIуагъэжщ щхьэж зы усэ...
Щхьэсысыжу укъемыджэ,
Набгъэ зыпщIыу утемджалэ,
ЗыбгъэIущу умыIулэ,
Iупэ зэIуш Iупэлэлу
бгъэлэнтIэжу псалъэр умышу.

Уи макъ нэхърэ усэращи,
Щхьэр умыудэгу усэеджэм...
Еплъи лъагъуэ нэ уиIэмэ,
Гу уиIэмэ зет усэгум,
Щхьэ уимыIэм гъэтIылъ пыIэ...
ЗыпщIыу усэ уемыдж кхъыIэ!

ГУХЭЛЪ ЩЭХУЦIЫКIУ

Си унащхьэ къанжэ тес,
- Сытым щыгъуэ сыкъэпщIэну уей -
Зы дэ цIыкIукIэ уигу сыкъэкI,
- Ягъэ кIынкъым уей -
Хуеймэ ари кунэфу къыщIыкI.

НИТӀ ЩЫЗЭПЛЪЫМ...

Гур мыплъэмэ нэри плъэкъым,
Нэм щилъагъум гури зэщӀоплъ...
УщыщӀэплъэм дэтхэнэми
Ухилъафэу нэм ифэкум
ЩӀэт гугъэри щӀыболъагъуэ...
Зыщалъагъум нитӀ зэхуэзэу,
Зэхуагугъэр яхузэгъуэгу...

НЭ ДЭТХЭНЭР

Нэ фIыцIэшхуэ щIохьэр си гум
Си гупщысэм зытреубгъуэ
Набгъэ сищIыу сызIэпешэ
Сыхешэри кIыфIыгъуэшхуэм
Си гур къиплъу си нэр щоункIыфI...

Нагъуэр къыщIоплъ щхьэцыгъуэшхуэм
Мэгъу пэлъытэщ и плъэкIэри
Йоплъэ си гум илъри елъагъу
Лъагъуэ къэхъум дызэхуокIуэ
Дыщызгъуэтым и нэр сщоункIыфI...

Щхьэц хъурыфэу нащхъуэ гуэрыр
КъыщысIуплъэм сыкъегъэуIэбжь
Удэрабжьэу си Iэпкълъэпкъыр
А къэплъэгъуэм щхъухь къызехри
Си нэр щипхэу си гур сщепхъуэт...

ТхьэIуэхуду зы нэ къуэлэн
Си нэм щIоблэ си гур етхьэкъу
Къуршхэр уафэм щыхолыдэ
Дэуващ пшагъуэй къуэлэджэшхуэм
Сыхоплъыхьри лъагъуэй схуэмлъагъу...

СыщыщIэплъэм нэ щхъуэнтIэшхуэм
Зы пщIыхь дахэм сыхэтыххэщ
Хышхуэ гуэрым сыщыщесым
Сыхилъафэу и кууагъэм
ЩIыхуфэкум сыхокIуадэ...

ЗАКЪУЭНЫГЪЭ УЛЪЭЩ-УЛЪЭЩ...

Закъуэныгъэ закъуэныгъэ...
ЦIыху лъэпкъ хуэIуа фащэ зэпэщ
ЦIыху закъуэ зэш, зэшыгъуэуи ттелъ
Ди зэхуэдэу къытщыкъуэ хьэлъэ
Лъэпщ ттырибзэ лъэ емызэш
Улъэщщ, улъэщ... у емынэ лъэщ.

Закъуэныгъэ закъуэныгъэ...
ДыщIикъуэзэу къетхьэкI фащэ
Къытщыкъуами, хьыхьэ-хэкIи зимыхабзэ
Ди бзэщыпхэ, бзэмыIу кIухьрей
Дыхуэмейми, псоми тхуэхъу Iей!
УIейщ, уIей... умызэгъ, у къыдэмзэгъщ.

Закъуэныгъэ закъуэныгъэ...
Ди гумызагъэу ди гуузыж
Къыдэузыжу дызIэщIэлъ
ЛIыр зыгъагъыу, щхьэмыгъазэри езыгъэз
Къыдэмзэгъыу щхьэж ди зэхуэдэ щыхъу
Емзэгъ укъилъху, у Емынэ щылъху...

Закъуэныгъэ закъуэныгъэ...
И удыныр лIы зыщI хущхъуэ
ЦIыху цIыкIу псэ IэфI зыхуэщхъуэхь
ЗымлъэкIыжым и дефэгъу
Фадэм щыщхъуу къаIурыфIэ
УфIщ, упэжыфIщ... у щыпкъэ закъуэщ.

Закъуэнығъэ закъуэнығъэ...
Зызгъэкӏуэдым зызщигъуэтыж
Щхьэжу къанэр къызыхуэнэ

Дыкъызхуэнэу ди ныбжьэгъу
Зэныбжьэгъуу дызэдэщыӏэ
Уддэщӏыгъуу дэ димызакъуэ.

Закъуэнығъэ закъуэнығъэ...
Зи фэщапэр Тхьэ закъуэ
И нэфӏщыхуэу тхуигъэфащэ
Къыщӏигъэщӏми и щхьэусыгъуэу
Щхьэж лъытэгъуэу къыддигъэщӏ
Уэрыншэу тӏэ, дэ дыщымыӏэ.

Закъуэнығъэ закъуэнығъэ...
Къытхуэупсэу Тхьэм къыдитыгъэ
Къыдитами, тхуэмышэч
Шэчыгъуейи дыкъэзыщӏ
Тщӏэн дымщӏэжу дыкъэзгъанэу
Дезыгъэзу сытри дызгъэщӏ
Дехыж нэужь сыт аткӏэ дэбгъэщӏ...

Закъуэнығъэу ди бэмпӏэгъуэ...
Зи пӏэ ихуэр зэгуэуд
Зэгуэудыгъуэри къэзылъху
Зэгуиуду мывэри зыгъалъхуэ
Сосрыкъуэри къиулъху...
Ди гуфӏэгъуэу Сосырыкъуэ
Уи мафӏэри зэщӏэплъэ
Закъуэнығъэри тщысыкӏ...

Сосрыкъуапцlэу ди мафlэ
Зи мафlэри мыункlыфl
Мэфlэншэуи дыумыщl
Кlыфlышхуэми дыхыумынэ
Ди закъуэуи дыкъыумынэ...

ЗАКЪУЭНЫГЪЭ СИ УСЭЩ

Къэмыхъуп1э къэхъугъарэ
Зыщым1эп1э зи псэуалъэу
Пкъыгъуэ ц1ык1ури зи псэуэщ...
Хэхэсыгъуэ зи лъахэ
Яхэтыхук1э мэябгэ
Зыхэтыххэ и хамэщ...
Зыхищ1эхук1э ныхэхъуэ
Закъуэныгъэр зи пкъыгъуэщ.

И гушыпсэ зэхуэсу
Шыпсэ хасэ мэхасэ...
Гупсэ уэзыр зэщ1эсту
Закъуэныгъэм зыкъеусыж....
Щ1ыхъуреикъу къекъужу
Усэ дамэ мэшасэ
Вагъуэ ижым еныкъуэкъуу
Уэгу щхьэщыгум щоджагуэ.

Закъуэныгъэ си усэщ
Усэ ауэщ къиущий
Лъэпщ и пщалъэр хуэпщылъэу
Зыхуейм и лъэ зепкъылъэ
Къызэрыус пшыналъэм
Ашэмэзыпкъ зырешэ
Щыщ1эпщэжым и бжьэмий
Зэхэтхъуа уэщ1 мэузэщ1ыж.

Закъуэныгъэр мэусэ
Къи-гу-шыпсэ-рэ-усэу
Нартыжьхэм сэ сахешэ
Нарт шы хъушэм сахедэ

Къыхэсха шыр зей лIыхъужь
И теплъэгъуу сырилъэгъущ
Сырителъхьэу и щIеин
Къыпыщэнри схуэпщэрылъщ.

Бэдынокъуэш сыщышэс
Бгъэжь дамэшхуитI къыстокIэ
Ижьрабгъу дамэ сыхъуэбэу
Дыгъэм елъыгъу сэмэгурабгъу...
Сынщипкъэгъуам Сосрыкъуэ
Сышэсыххай и Тхъуэжьей
Иныжьхэми сайзауэу
Уафэщхьэщыгу ситщи зэм
Зэми...
Сыхелъафэ хыфIыцIэм.

ХЭЩІЫНЫГЪЭ

СыщыцІыкІум, гъэ къэс сыхэхъуэрт,
Иджы щэ, мыувыІэу сыхощІ...
Хэхъуэныр хуэм хуэмурэт,
ХэщІыныр псынщІэ дыдэ къысфІощІ.

Си щІэлэгъуэм, зэхэзыублэт уэлбанэи
Жьыбгъэ дамэм сытесу
КъыспыщІэхуэр зэресхьэт...
Иджы щэ, зызщІэзгъэху жьыр къысхохьэж.

Иджырэ къэс сигу къэмыкІ
КъыскІэрмыкІыу техьэгъуэщ
ГъащІэ ухэ хэгъэрейр
Сыпэмплъэххэу мэлъагъуэ
Пшэ фІыцІаеу къоунахуэ
Уфэразэу ныхохъуэ
Зыдынэсри еункІыфІ
КІыфІыгъуэшхуэу къокІуатэ
Шэ фІыцІэшхуэу къокІуалІэ
Хьэщіэ гуащІэу къоблагъэ
И Іэ щІыІэр лІэныгъэм
КъыстеІэбэ къысфІэщІыу
НэрыуфІыцІыу сыпоплъэ...
СыхэщтыкІыу сыкъоплъэж
Жьы ІэфІ тІэкІур жьэдэсшэу
СыфІопсэуж иджыри тІэкІу.

ЕХЫЖЫГЪУЭ

Гъащlэу зесхьар нэгу къыщlохьэж
Сеужьыхыпау сыкхъахэщи
Хуэм хуэмурэ сыныфхощlыж
Гъащlэм си lуэху щыухащи
lуэху зезыхуэм сывихамэщ
Си благъэу Тхьэм сепщlыхьащи
Хуэм хуэмурэ сыхуоблэгъэж.

ПСЭУКIЭ КIАПСЭ

Анэ ныбэм бын ирищIэр
Бынжэ кIапсэщ зэрыпIыжри,
ПIыгъуэ цIыкIум къыхэхъукIыж
Iэ цIыкIуитIыр япэу зэпхъуэр
Зэпхауэ псэр зэрыпI кIапсэрщ.

Iэпэ цIыкIухэр зэпхъуэ кIапсэр
Зэзэмызэй зыпщэредзэж...
Дуней гъащIэм зы псэущхьэу
Къытемыхьэ пкъыгъуэ цIыкIум
Анэ ныбэм зыщыщенэж.

ЗэрыпIыж псыр къызхурижэ
Бынжэ кIапсэм псэр епхати,
Псэухыгъуэ - псэужьыгъуэу
Гъуэгу псыгъуэкIэ псэ зэпыщIэм
Хуэигъуэти ″кIапсэ″ псалъэр.

Ди псэр кIапсэм пыщIэжауэ
КъыщIыщIидзэр Тхьэм ещIэжри,
Ди пщэ дэхуэу къэдгъэщIэнур
Зэпхар кIапсэм псэкIэ тщIэжу
Дытыредзэ дуней гъащIэм.

КъытпыщIэхуэу дызэпхъуэжыр
Бынжэ кIапсэщ япэ дыдэй,
КъыддигъэщIа хуитыныгъэр
Зыхунэсыр ди гурыщIэу
Ди пщэрылъри мэухуэжыр.

Гъащlэм хэту лlыпlэ ихуэр
И кlапсэкlыр зыlыгъыжщи,
Ар игъуэджэу щызэрихьэм
И пщэрылъыр игъэзащlэу
Щхьэхуитныгъэ зыхуеухуэ.

Зиужьыгъуэнкlэ щхьэмыгъазэщ
Щхьэхуит зы лlы псэукlэри,
И кlапсэкlыр Тхьэм диlыгъыу
Лlым лlэныгъэ и зэхуакум
Пщэрылъу ехь дэлъ гъуэгуанэр.

Зи псэ кlапсэм епхъуэж зы лlыр
Псэм пыкlыжу зызхуэужэгъущи,
Игъуэр къэсрэ и кlапсэкlыр
Нэгъуэщl зы lэ зыlэщlэхьэм
Къыипсэухьми уэ теусыхь.

ЗЫЗГЪАЩІЭНЫКЪУЭ УСАФЭ

Сызхуэбгъэтхакъым зэй,
Зы махуи сыбгъэмэхуакъым,
Сызэпхьэлlакъым зы бжьыхьэй,
Зи гъащlэу усхуэщlымэхуащ.

ИЛЪЭС ХЪУРЕЙ

Къыщlидзэу гъэр щытхэр гъатхэщ...

Зы илъэсым и къежьапlэу
Щиутlыпщыжкlэ гъэр щlыфlыцlэм
Къыщlедзэ гъэм игъэхъэжуй
Игум илъыр фlэфlыу итхыу
Псэми хуэфlыж гъатхэр къохъур.

Гъатхэм щlедзэ уафэгъуагъуэу
Хъуэпскlыу уафэр къыщеудри
Нэпсу щlэжым щlылъэр егъэпскl
Гъэ къэрукlэ щыблэ къауэм
Щlыгу мафlэри зэщlегъэстыж.

Гъэ пэщlэдзэр ди гуфlэгъуэу
Гъатхэ мафlэм и хъуреягъ
Къыдофыхьыр удж хъурейкlэ
Ди хъуэхъубжьэр гъэ текlуэбжьэу
Мафlэщхьэм тыхь тыдощlыхьыж.

Гъэр зытекlуэ щlыфlыцlэпсэм
Зиутlыпщыжу гъэм зыретри
Псыр зыщlифу зэхощlытэ
Зигъэлантlэу ятlэ щыхъум
Къыщlэхъуэнум пlэ хуохъужыр.

Щlым хэлъ жылэр зэхотlыгъуэ
Игъуэ къосри и псэм зеунэтl
Зыкъитlэпlыу и пlэм йокlри
Къыдэжейуэ зы удз кlапэу
Щlы гущlыlум зыкъытредзэж.

Псыр зырижэ зы жыгыпкъым
Зыкъищlэжу зыпхеудри
Къэщlэращlэу зэщlогъагъэ
Зэрбэгъуэнум хущlэкъужу
Жыг нысащlэу зыкъырехыж.

Гъэр зыщытхэр гъатхэращи
Плъыфэу щыlэр къыриутхэу
Щыlэу хъуари нызэщlелэ
Нэху бзииблыр зэщlигъаблэу
Зэщlелыдэ уэгурэ щlыгури
Гъэ щlэращlэм и щэкl хъарыр
Плъыфэ псомкlи зэщlедыкlэ.

Гъэмахуэщи, гъэм и махуэщ...

Гъатхэм щыгъуэ къэщlэращlэу
Гъащlэ зиlэр зэщlэблэжу
Къигъэхъеяр гъэм и фlэщу
Игъуэ нэсу хъупlэм щихуэр
Гъэм и махуэу гъэмахуэращ.

Махуэ кlыхьрэ нэхурилэу
lуэху зехьэным хуэигъуэщи
Гъэ лэжьыгъэу иужь дихьэм
Тедгъэкlуэдэж ди пщlэнтlэпсыр
Мэш бэвыгъэу къыдохъулlэж.

Тхьэгъэлэджым и фlыщlэкlэ
Щlогуэ гъэшхэкl ди гуэнэщым
Хадэхэкlри зэщlобагъуэ
Зэщlэхъае пхъэщхьэмыщхьэм
Къыракъутэх жыг къудамэ.

Уэгу щхьуэнтlафэ щlы щхъуэнтlагъэу
Уэмщ гъэмахуэр щlыгури щабэу
Псэ ужьыгъуэу псэущхьабэщ
Гъэпсэхугъуэщ махуэр хуабэу
Гъуэзыр къыхеху ди губгъуэжьым.

Гъэмэхуэкуу дыгъэ дзакъэр
Къахоlащэр псэущхьэхэм
Выжьыр мэцlыв щхьэр иужэгъуу
Щхьэр зэхагуэж ди мэл хъушэм
Ди шым и кlэр бадзэ укlэщ.

Хуабэр хэlэу бажэр щlожэ
Ябгэ пщылэу мэз lув лъабжьэм
Дыгъужьыр щlэлъщ зэщlиплъыхьу
Къыщlопщ мыщэр псыхъуэм къафlох
Хыв пэлъытэу зыхеджалэ
Хэджэгухьу псым хопщыжри
Щlопщхьэж мэзым зиутхыпщlыжу.

Уафэ щхъуантlэм бахъэу щlэтыр
Зытреуфэ пшэ хужь цlыкlуу
Къытхуэупсэу псэ зыlутым
Уэшх тlэкlу къеутх къэгушылэу
Дигъэупсыфу ди гум жьы деху.

Бжьыхьэрэ гъэр щеужьыхыр...

Гъэр еужьыхыу щыщIидзэжым
ЗыхищIэжу уэм гъэр егъей
Нэкъуэлэным зэпижыхьу
КъыщыщIэткIум и нэпс тIу-щыр
Щожьэ псыдзэу нэпсырилэр
Уэлбанэри зэхеублэ
Уафэр мэгъуагъуэ
Уафэр мэхъуэпскI
Уафэр мэугъуэн
Уафэр мэугъуэг
Уафэри гъэм нытогъае.

Псыр бащэрэ щIым къелыжми
КъаймыхъулIэж псэ ужьыгъуэ
Бжьыхьэ псоми къэкIыгъэхэм
БэуэгъуапIэ щамгъуэтыжу
ГъуапIэм йохуэж тхьэмпабгъуэхэр.

Гъэмахуэ псом я щхъуэнтIэгъар
ТекIыу щIедзэ щIымрэ уафэм
Щхьэцыгъуафэ зэщIэтхъухьар
Зэхитхъуэжу бжьыхьэ жьыбгъэм
Гъуабжэ къуэлэн зэхохъухьыж.

Уафэ щхьуантIэр къэукъэщхъуэжу
Жьы кIэрахъуэм зэблехъу ифэр
Плъыфэ псомкIэ зызщIелэфри
ЯжьафэкIэ зызщIиуфэу
ЗыщIедзыжыф тхьэмбылыфэу.

Къэкlыгъэхэр щызэхэгъуэм
Гъуаплъэ гъуэжькlэ гъэнщlыжауэ
Щlыр зэщlощтэ зэдэкlу плъыфэу
Гъуафэр фагъуэм кlэлъыкlуэжу
Щызэхохьэж тхьэмщlыгъуфэм.

Я щхъуэнтlагъэ хагъэкlуадэу
Къэкlыгъэхэм къызщlагъахъуэ
И бэвыгъэ Тхьэгъэлэджми
Гъэшу бжьыхьэм зетхьэлlэжар
Къытщигъакlуэу тщигъэткlуну
Тхьэлъэlушхуэ идогъэкlуэкl
Къыдоуджэ Тхьэшхуэ уджри
Тхьэгуэхьэж хъуэхъу тыдощlыхьыж.

Бжьыхьэм икlуэ зехьэ-зехуэм
Уэгурэ щlыгум къащlэхъу плъыфэр
Къытхоуджыхьри тхьэгуэхьэжым
Бжьыхьэкlэу гъэр щыщlыхьэжкlэ
Щlыфlыцlэжьым йоуджыхыжыр.

ЩІым и махуэр щІымахуэращ...

Гъэр щІыфІыцІэм щыщІыхьэжыр
ЩІым и махуэу щІымахуэщи
ЗыІэщІыхьа щІы щІыІэжьым
Къызтриубгъуэу гъэр щІекъузэ
Зэхегъэщтыхь Іэщ Іэлъу хъуар.

Гъащ Іэ зиІэр гъэру еІыгъ
Ерыщагъ кІэ щІыфІыщІэжьым
И кІыфІагъэр къатриуфэу
Зимгъэплъыхьу набгъэ ещІри
Махуэри кІэщІ къахуещІыжыр.

Гъэм хуэжэщ кІыхь щІымэхуэгъуэм
Гъуэм исыжхэр зэхегъэжей
Яхэтыжу ди мыщэжьри
Иудэрабжьэу псэ зыІутыр
ЩІым тепщэгъуэр зызхуеІыгъыж.

ЩІы тепщэгъуэм уэгури щощтэ
Хужь яжьафэу ифэр покІри
Псы щІэтыжыр зэхэщтабэу
Уафэ щымым уэс къыщІэхъуэм
Хуэм цІыкІуурэ щІыр щІеуфэ.

ЩІыфІыцІэжьыр кІыфІыгъуэжьу
Нэр щыуфІыцІыу уэс хужьыбзэм
Хужьрэ фІыцІэщ щІымахуэфэр
Фащэ хужькІэ зихуэпэжу
Пщы къэрапцІэм зыкъырехыж.

Ди щхьэщыгум щызэрехьэ
ЩӀакӀуэ хужьыр пщы къэрапцӀэм
Пщышхуэ нэхур къыхуеплъэхыху
ДыщӀимгъэплъыу дыщӀеубыдэ
Жэщыгъуэ кӀыхь ди зэшыгъуэм
Ӏуэрӏуатэхэр доӀуэрыӀуэдз
Шыпсэхэри догушыпсэ.

Дыгъэр уэсым тепсэу щӀедзэ
Тепхъуэ хужьыр зэщӀегъэтӀэпӀ
ЩӀылъэр пцӀанэу къыщӀигъэщу
ЩигъэмащӀэм щӀым и ткӀиягъ
Гъэ къежьэгъуэм дыныпожьэ.

БЖЬЫХЬЭКIЭ УДЖ

Уо хъуромэ хъуромэ
Хъуромашэ
Хъуромэ машэ
Хъури зышэ
Хъуурэ зышэ
Хъур зэрышэр хъуреижь
Хъур зышэри хъуреижь.

Уэ хъуромэ хъуромэ
Хъуромашэу хъурашэ
Езым зишэ
Зыдишэри хъуурэ кIуэ
Хъур зыхуэкIуэр хъуреижь
Хъуурэ кIуэри хъуреижь.

Хъуромэуэ хъуурэ кIуэ
ХъуромакIуэ
Хъуромэ макIуэ
Уо хъуромэ хъуромэ.

Хъуромэуэ хъуракIуэ
ХъуракIуэуэ хъурикIуэ
ИрикIуэри хъуурэ кIуэ
Хъуурэ кIуэри хъурокIуэ
Хъуромэ макIуэ
ХъуромакIуэ
Уо хъуромэ хъуромэ.

Хъуурэ кIуэрэ хъуромэ
ХъуромакIуэ хъуромэ
Хъуромэрэ иту кIуэ
Иту кIуэрэ хъуурэ кIуэ
Хъуурэ кIуэми зедывгъэт
Къидджэгухьу дыхэвгъэт
Деуджыхьу фIэщ тхуэухъу
Гъэр щIыфIыцIэм щыщIохьэж
ЩIэкIыжыну дывгъэлъэIу
Хъуэхъужьхэми девгъэдэIу
Зихъуэжыну дывгъэудж
Удж хъурейри дывгъэублэ
Хъуреижьым зедывгъэкIу
Жьырэ щIалэ Iэпэубыд
Зэпэхъуреиу дывгъэудж
Хъурей уджым диIэтэ
ДыIэтауэ дыниужь
Iуащхьэмахуэ дикIуалIэ
Тхьэшхуэ тпэплъэ диблагъэ
Хьэрэмэ Iуащхьэ дынтехьэ.

Уо хъуромэ хъуромэ
Хъуромэ махуэ
Хъуромахуэ
Хъури зыхуэ
Хъуурэ зыхуэ
Хъур зэрыхуэр хъуреижь
Хъуурэ зыхуэри хъуреижь.

Уэ хъуромэ хъуромэ
Хъуромэ махуэ
Хъуромахуэу хъурахуэ
Хъурахуэрэ хъурихуэ

Хъурихуэмэ хъурохуэ
Хъуурэ ухуэ
Хъурэухуэ
Хъур зэрыухуэр хъуреижь
Хъур зыухуэри хъуреижь.

Уо хъуромэ хъуромэ
Нобэ махуэу хъуромахуэ
Хъуромэ махуэ
Хъуроухуэ хъуурэ ухуэ
Хъурэухуэ хъуреихуэ
Хъурей ухуэм дыхоуджэ
Удж хъурейри доухуэ
Зэпэхъуреиу дыкъоудж
Хьэрэмэ Iуащхьэ къыдоуджыхь
Мыджэ, мыудж къытхэмыхьэ
Имыс, мысэ къытхэмыт
Уэзырыкъуэ къытхоуджэ
Уэзырыджэу тхоуджыкI
ТхэуджыкIыу зыхетIэ
Зыхесэри зыносэ
Зынэсыжу уэзыр мэс
Уэзырысу сосымэ
Сосырыжу зэросэ
Зэрысыжу зыхоудж
ХэуджыкIыу уэзыр мэдж
Уэзырыджэу зеутхыпщIэ

Сосырыкъуэ ут къохьэ
ЗыхетIэри къытхохьэ
Сосырыкъуэ мэфIэнэ
МыункIыфIыж зи мафIэ
Зэрыблэри уэзырэс
Зыдынэсри зэщIоблэ

Сосырыкъуэ ди мафIэ
Дэп маскIэуи зэщIоплъэ
ХъуаскIэр хиху къытхоуджыхь
Уэзырыджэу къоуджэ
Удж хъуреим хоуджыкI
Тхьэ Iуащхьэри къеуджыхь
Хъуреягъыр еуджэ
Уфэразэу йоуджэкI
Тхьэшхуэ уджкIэ мэкIуатэ
Уджу Тхьэшхуэм йокIуалIэ
Гъэ лIыхъужьу зыхегъэх
ЛIыхъужьыбжьэр къыIырех
ИримкIуту мэуджэ
Фадэ кIадэм мэджадэ
КIэдащхьэри екъутэ
Тхьэ кIадэри къыреуд
Тхьэ фадэри къырекIут
Фадэпсынэу къыщIегъэж
Фадэпсыхъуэу егъажэ
Нарт псэ жыгым щIегъажэ
Нартыжь лъахэм щIегъэхьэ
Тхьэ фадэри зыщIифу
Мэгъуэзджалъэ щIыналъэр.

Уо хъуромэ хъуромэ
Хъуромэри хъурамэ
Хъуромэуэ хъурамэ
Уэ хъурамэ хъурамэ.

Къэхъуу хъуари хъурамэ
Дыкъэхъуамэ хъугъуэ дикӏуэ
Хъугъуэфӏыгъуэ къытхуикӏуэ
Гъэ къакӏуэми дынхуикӏуэ.

Уэ хъурамэу хъурасэ
Хъуурэ кӏуэрэ хъурисэ
Хъугъуэ кӏуэми дифӏэхъус
Хъум хуэкӏэнри къытхъулӏэ
Гъатхэ къакӏуэ дынигъэс
Гъэ нысащӏэ ди гупсэху
Гъатхэ къэси ди щӏасэ
Гъэ къакӏуэми дынщӏигъэс
Гъатхэ гуащэу дыздихьэх
Дынихьэсу дызхигъэт
Гъатхэ хасэ дынихус
Зэхэсэгъуэ дыхигъэс
Хъуэхъущӏэхэр зэхидгъэх
Хъуэхъуфӏхэри къытлъигъэс.

Уо хъуромэ хъуромэ
Хъуромэ машэ
Хуромашэ хъуурэ шэ
Хъурашэрэ хъуреишэ
Зыдишэри хъуурэ кӏуэ
Хъуракӏуэрэ хъуреикӏуэ

Хъуурэ кӀуэрэ хъуромэ
Хъуромэ макӀуэ
ХъуромакӀуэ
Уо хъуромэ хъуромэ.

Уэ хъуромэ
Хъуромахуэ
Хъуромэ махуэ
Хъурэухуэ хъурохуэ
Хъурэихуэ хъуурэ ухуэ
Хъуреихуэ хъурей ухуэ
Хъуреижьу кӀэрахъуэ

Зэпэхъурей хъуримэ
Хъурэимэ хъуреимэ
КъекӀэрэхъуэкӀ хъуромэ
Хъуромэуэ хъуреижь
Хъуромэ махуэ
Хъуромахуэ
Уо хъуромэ хъуромэ.

Уэ хъуромэ
Хъуромахуэ
Хъуромэ махуэ
Хъуромэжьу ди махуэ
Уо хъуромэ хъуромэ.

ДИ ЛЪЭХЪЭНЭ

Ди лъэхъэнэр гъэщIэгъуэнщи,
Гъэ къекIуэкIым къахуигъащIэр
ЩIэн никъуэкIэ нэмыплъ ящIыу,
ПщIэ зыхуащIхэм я фэеплъым
Тырагъэпсыхь махуэгъэпсри
Гъэм зэрепхар яфIэмыIуэхуу
Илъэс хъурейр къафIоухъурэх.

Тхьэгуэхьэжыр -Iуэху пэщIэдзэ,
ЩIым гъэр щиубыд -илъэсыщхьэу,
Псэущхьэ жэщ щIымэхуэшхуэм
Iуэху нэхъыщхьэ ягъэзащIэ...
Гъэр къыщежьэр я Iуэху кIэух,
Нэхурилэу гъэмэхуэшхуэр
Гъэпсэхугъуэу я жеигъуэщ.

Тхьэгъэлэджыр ямлъытэжу,
Лъэпщ къару тIэкIу зыIэргъахьэж,
ЗырагъэкIуу Емынэжьейм
Сосрыкъуэ бын щIигуэжыну
ЩIым тырагуэ лъэ емынэр...
ЛъащIэу утыку къырагъэхьэр
Къытхолэжьыхь псэемблэжу.

Псэущхьэхэм телэжьыхьрэ
Псэм и лъабжьэм щIэIэбэжу
Ироджэгухь псэ жылэкуми,
ЗэIуаш, яшуу, зэIуашэ псэр...
Яхущхъуэнур къахэщхьухьу
Гьэн зэхэдзэ зэхащIыхьым
Къырегъэхьэж хьэщхьэвылъэр.

Зэпкъ зэныбжьуу ягъэкI мэзыр
Унафэщ Iэт зы дзэфIыщIэщ,
ЩафIыхэхуам жылэй щамгъэкI...
ЗэкIэлъхьэужьыж, зэпIэзэрыт,
Я къалэныр ягъэзащIэу
Зыратауэ щыдэжейхэм
Жыг къуданхэм мэй къапимхыж.

ЯгъэIэсэж жыг Iэрысэр...
МыIэрысейр яIэрсэжу
ЯгъэкIэщIри зырагъэубгъу,
КIэгуэжь ящIыу ягъэкъуацэ...
Хьэцбанэми пагъэкIэфри,
Фэ цIуу цымэку мэншэ хъужу
IЭДЭМ и мейр яхьэцымей.

Нащэ бэгуу пидзагъащIэр
ЩIалъхьэж нащэщ, - хущхъуэ хапщэу...
Гъэпсагъэххэщ инагъ кIуэнур,
Гъуэгу зыдэкIуэу зэрхъун щыхъум
Нащэ бэгъуар зэбгырах щхьэ,
Игъэщхъухьащ къиужьыкIуами
КъыпIурежьэ гъущIрилэпсыр.

Фо щыхуейхэм бжьэи хуэмей...
Яшэз фошыгъу, фо къыщIазыкI.
КъызэщIевыкI фошыгъупсыр
Къыхуагъэува бжьэматэми,
Бжьэм хеутхэ утхэ мащIэ...
КъыхуаIуэхуу хащIыхьыжым
Щигъэгусэу бжьэр мэкIуасэ...
Хохьэж губгъуэм бжьэ хакIуэуи,
КъызэхикIухь удзгъэгъахэм

Щхъухь зырахам гу щылъитэм
Щхьэр зыдихьын хуэмыщIэжу
Гужьеяуэ къызэфIонэ,
И шэрэзыр зыхиIужу
Губжьым ехьыж и гъащIэри...
ЩIым зыхегъэщI бжьэ лIэужьыгъуэм.

ДОН КИХОТ

Илъэс щиплlти ди япэкlэ
Къепщэ жыбгъэм шуей хабзэ
Зэрхигъэщlыр илъагъужти
Сервантес-ым къыгурlуэжырт
Дон Кихот-и къизэужыр.

Шу щхьэзакъуэр ебгъэрыкlуэу
Бийм пэувырт пхъэ джатэкlи
Зэхикъутэу жьышэрхъыжыр
Щхьэл кlэрахъуэр къигъэувыlэу
Лlыхъуэжь хабзэ щызэрихьэжт.

Шуей хахуэ Дон Кихот-ыр
Испан уэркъыу лlышхуэ пагэт
Лlы зэкlужыр зекlуэ здэкlуэм
Щlакlуэзехьэу зыдигъусэр
Санчо Панзэ-у лlыкlэщl пабгъуэрт.

Ди лъэхъэнэ къепщэ жьыбгъэм
Щыгъэпс щхьэлыр цlыху гуращlэ
Щиуфэрэзми псэ жылэкум
Ди щыlэгъуэм зы гурыщхъуэ
Тезщlыхьыни дэ къытхэмкlын...

Игъащlэкlэ лlыхъуэжь хабзэр
Нарт щlыналъэ щызокlуэри
Къэбэрдеижь уэркъыжьыбэр
Дыхэщlами, хэдымгъэщlыу
Уэркъ хабзэжьри дэ зыдохьэр.

Кlыхъуэтlеим зекlуи къыдокl...
Кlыхъуоtl Тlытlэ зехуапэри
И зы ныбжьэгъу щlакlуэзехьэу
Зыдегъусэ, гузехуэти
Жигулир дож Кlыхъуэтlыбгым...

lуащхьэщыгум нындхьэщыхьэу
Мэзеплъери lэгъуэблагъуэр
И нэгу зеужь, игуми жьы деху
И къуажэм зэ хущхьэщоплъэх
Хуэм хуэмурэ lуащхьэм ар къох.

ЗЫУЖЬЫГЪУЭРЭ ЕУЖЬЫХЫГЪУЭ

Зыужьыгъуэр хъугъуэ-фӀыгъуэрщ...

Дыгъэр къэблэху гъэр щекӀуэкӀым
ЩыӀэгъуэри зэщӀоджыкӀэ...
Зи игъуэ нэс зыужьыгъуэпэм
ЩыӀэгъуэщӀэу псы нырщоджэ...
Дыгъэ бзийхэр псым хэпсэхукӀэ
ЗэхотӀыгъуэ псы жылэри,
Псэ къыхохъукӀ псым хэуджыкӀыу.

Псэм и къуэпсхэм зыщаубгъуху
Утыку къохьэ псэ пкъыгъуэщӀэ...
ЗэщӀэбагъуэу дыгъэр къэблэху,
ЗэщӀоблэ щӀыр псэущхьэмкӀи,
Псэ ужьыгъуэу гъащӀэ зыхьхэм
Тхьэм къахегъэщӀ гъуэзэджащэу
ПсэущхьэщӀэ щӀылъэм тохьэ.

Псэ жылакӀэу псэущхьэкӀэр
Тхьэм къегъэщӀри псэ жыг тхьэмпэу
Зызхунегъэс, зынрелъытэ...
ЩыӀэм щыщу мыщыр зыхущи,
УхыгъуапӀи къыгуроӀуэ,
КъыриӀу макъкӀэ бзэй щыухуэм
″ЩӀыху″ зыфӀещыж зицӀыхужу.

И щыӀэкӀэр щыӀэгъуэ ужьщ
КъатеужьыкӀыу щыӀэуэ хъуам,
Я жылагъуэй зыхэлъыжщи,
ЩыӀэгъуэ щӀэн зыхуэпщэрылъщ...
ЩыӀэгъуэпщу щыӀэщ цӀыхури,

Зыниужьыгъуэ Тхьэм пэкӀуэжу
ЩыӀэ пажэу щӀы тхьэмадэщ.

И щыӀэгъуэм къызэритщи,
ЗыщиужькӀэ нышхьэщихум
ИкӀуэр тыхьу щыӀэгъуэхэкӀщ...
Тыгъэ къэхъур зыпкъырыкӀщи,
Ипкъ зэриткӀэ гъащӀэ хэтхэм
Я фэеплъкӀэ тын зыщӀыфу
Тхьэ нэфӀщыхуэу щыӀэщ цӀыхур.

ЩыӀэгъуэрэ къэхъу къекӀуэкӀыр
Зэрыужьыр Тхьэ щӀеину
ФӀэщ къыхуэхъуу ныщогъуазэ...
ЗыгъащӀэхэм щӀэн езэгъкӀэ
Ящысхьыжрэ къащхьэщыжу
ЦӀыхум хабзэу зыхуиухуэр
Нарт щӀыналъэм ныщызокӀуэ.

Хабзэжь щӀопӀэ бын хахуэхэр
Хунэсу Тхьэгу зынщыраӀуэ...
Зи мафӀэ ис СосрыкъуапцӀэ
Тхьэм щыриджэ Хьэрэмэ Ӏуащхьэм,
Тхьэ фадэм и гъуэзэдж жылэй
Нарт жылагъуэм къыныхехьэ...

Тхьэпэлъытэ гъуэзэджащІэу
Ухуэ цІыхум зынебжьыфІэж,
Гу мафІэкІэ зыунэхуфу
ЦІыху Іэужьу гъуазджэ ныщодж.

Зи щыІэгъуэ щыуагъ щымыщІэж...

ЩыІэгъуэпэм ныпэужьыкІыу
ЩихукІэ мыщри фІэщ къыщохъуф,
Зиужь фІэщІыу пцІым хоуджыхьри,
Щыуагъ икІуэм зыныщхьэщеху...
ЩыІэгъуэ щІэн щыхэмыджэу
ХущІодж цІыхум щІэныпцІагъи,
И щІеиным нэпцІыр дещІыгъу.

ЩІэныгъэжьым хищІэ пцІиер
Ныхэщхъухьу фІэщхъуныгъэм,
Гурыщхъуэр щІегъу цІыху гурыщІэм...
Щохьэж тыхьыр зыхуищІыгъэм...
ЗыгъащІэрэ щІылъэ лъащІэм
ЩІэн нэпцІаджэр хобзэджащІэ,
ЩІэн хабзэжьри нызэхепцІэ.

Хабзэжь зехьэр ныхегъэзыхь
Зытриуфащи щІэн нэпцІаем...
Нарт уэфэгур щІиуфІыщІаеу
ЗэхецІалэ фащэ хужьри,
ЩыІэгъуэпщым зиупцІэныжу
Къеулъэпхъащэ Іэпэпцlийкlэ...
ХэкІыгъуапІи къынелъыхъуэ.

ГъащІэ ужьым ныдэухуэу
ЦІыхугъэщи Нарт хабзэжьыр
Еужьыхыжу щыныхэщІым
ХещІэ фагъуэ псэ жыг тхьэмпэм...

ЦӀыху зыужьыгъуэм и нэхъыщхьэу
Гупщысэнрэ гупсэ уэзыр
Къынщиувыӏэм уз кӀуэцӀещӀэ,
ЦӀыху хуэфащэ хуэмщӀэжыфу
Фыгъуэр щӀоувэ гущӀэ егъуу...

Фыгъуэнэд фыгъуэнэд...

ЩыIэгъуэр жи зыужьыгъуэмэ,
ЩыIэгъуэ ужьыщ цIыху щыIэгъуэй,
Зиужьыгъуэри Тхьэм ныхуокIуэ...
Фыгъуэм икIуэр цIыхугъэм хещI.
Зи гъащIэ жыг кугъу зыхищIэ,
Къигупщысэ купщIэ надэу
Фыгъуэнэд цIыху утыку къохьэ...

ЦIыху щхьэхуитыр игу темыхуэ,
Хуиту Iэбэм ныхуобампIэ...
И гум щIэбжьэу щиуфэразэр
КъаруфIагъэу щыщIимыдзым
КъызэщIовыкI и гужьгъэжьри
КъыхэужьыкIым куэд имыкIуэу
И жэрэгъум нытырегуэ.

ГужьгъэжьхэкIым игу жьы дегъэкI,
Зиущиижу зеущэхужри
Яхохьэжыр цIыху хуэгуапэу...
ЗымцIыхумкIэ цIыху щэныфIэщ,
ЗэкIуэцIылъыж гу хьэлъэщи
ЦIыху зыужьыгъуэр зынхурешэх,
ЩигъэлъахъшэмгъунэгъузыхуещI.

Зызужь гъунэгъу нышилъагъум
Дэхуэхауэ зелъытэжыр,
Къытрахауэ и щIеиныр
ФIыдащIейуэ зынфIегъэщIыж...
Зэрегъэпэщ бзэджагъ Iэщэй
Емынэжьейу щигъэдалъэу
ЩебгъэрыкIуэм дэкIуэтеиж.

Емынэжьей ерыщыжьу
Фыгъуэнэдыр мыщхьэныкъуэжь...
Зи губзыгъагъ къилъху мыужьми,
Ныкъуэ-ужьу щинэжахэр
ТIасхъэ щIэнкIэ зынщIигъакъуэу
Йоныкъуакъуэ уэзрыкъуэми
ХигъэщIыну йофыгъуае.

ЗэкIуэцIыбжьыкI, фащэ зэблэхъущ
Къызэрытщlэн тхуэмцIыхуфу,
ЦIыху еижу Емынэжьейр
Сосрыкъуэм бий хуэхъу и быну
КъытфIыщIохъуэ тфIэмымащIэу...
...

Фыгъуэнэд фыгъуэнэд...
Зыниужьыну хуэмыузэд,
Хабзэ еужьых зыдэжьуу...
ЦIыху зыужьыгъуэм зэпкъырихуу
Къэхъу ужьыгъуэр зыныхэщI...
ХэщIыныгъэ къытхэзыщIэу
ЩынытхэщIым дызщымыщIэ...

Фыгъуэнэд фыгъуэнэд...
Фыгъуэнэду тIасхъэщIэх,
ТIасхъабэуэ щыIэгъуэр
Сосрыкъуэ деж къынщIидзэу
ЦIыхури щыуагъ щымыщIэ...
ТIасхъэу диIэр зыщIыдох,
Ныпхудохри узигъэнщI...

Зэхифыгъуэу зэтриуфэм
Зи гуращIэ зыуфIыщIаеу
Гу кIыфIыбэу фыгъуэнэд...
УнэхупIэ уунэтIэ!
- Жэщибг нэужь нэху щыгъуэ ужьщ -
Уи гупсэ уэз узэщIэ,
Нэхущ шууэ зызщIэузэд,
КъыщытIэпIым нэхулъэ
Нэхущ уджым къытхэхьэж...

Фыгъуэнэду фыгъуэрей,
Узэфыгъуэн къыпхуэмынэ, - дынохъуэр...
Зыужьыгъуагъэм унытехьэ, - дохъуахъуэр.